

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
 $\frac{1}{2}$ an 12 frc.,
 $\frac{1}{4}$ an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Școala.

Importanța școlii numai acela nu o vede, care trece prin lumea aceasta cu ochii legați. Vechile axiome, că a cui e școala a aceuia e viitorul, și dați-mi școala și vă voi reformă lumea, încep a străluci numai acum în veacul luminei în deplina lor adevăratate. Nu este astăzi stat, nu e confesiune, nu e corporațiune, care să nu petreacă cu cea mai mare atențiune, grijă, mersul școlilor sale. Și nu este stat bisericească, corporațiune, care să nu caute a-și asigura viitorul școlilor cu toate mijloacele, căci dacă e de mare importanță oștirea pentru apărarea confiniilor țării, e de o sută de ori mai de interes, că cu ce idei, cu ce inimă va pași pe scena publică de mâne generația ce trece astăzi prin școli. Iată pentru ce se spun astăzi în dieta țării noastre cele mai contradictorii cuvântări, pentru ce delegații neamurilor nemaghiare apără școala lor confesională națională, focalarul la care trebuie să crească generația de mâne. Și pe când aceștia atribuie școlii numai o menire, de a cultivă limba și cultura specifică a fiecăruia, ceialalți pornesc din alt punct de vedere zicând: Școala nu poate avea alt scop decât acela pe care îl are statul și fiindcă statul maghiar urmărește a deveni unitar național, școala de asemenea nu poate să aibă altă țintă decât aceasta. Și aceea școală care vrea să aibă altă țintă decât aceia pe care o are statul, vine în contradicere cu ideile fundamentale ale acestuia și trebuie nimicită.

Aceste două păreri extreme și opuse se bat mereu în capete în discuția bugetului cultelor. Deputații naționalităților — chiar și circumspecții sași — mereu amintesc că au drept la cultură, sufletul lor

național și la focalarul acestora la școala lor națională și Apponyi șampionul șovinismului intolerant și ceialalți argumentează cu interesul de stat, care e mai pe sus decât naționalitate, cultură și confesiune.

Vine numai vorba, că oare chiar așa să fie interesul acela de stat, încât nici cu cultura și viața noastră sufletească specifică să nu mai încăpem într'ansul? De când există acest pretensiv interes de stat, căci până acum de o mie de ani nu l'am cunoscut și am trăit lângă olaltă, am luptat laolaltă, am muncit și suferit lângă olaltă, fiecare trăind cu sufletul, cu care i-l-a dat Dumnezeu, având fiecare altă biserică și altă limbă, alți codri și alte doine, alte Dumineci alte sărbători.

Și nime nu s'a surprins în decursul secolilor că sufletul nost e atât de deosebit de a celorlalți concetățeni și a lor de al nost. Ba principii și domnitorii s'au silit a prinde sufletul ăsta al nostru, ce dănuia în biserică și cântec, să-l prindă pentru cultura generală, ce se propagă tot mai tare prin școli și tipar.

Și vom afla cărți multe tipărite în limba noastră românească cu sprijinul principilor Transilvaniei și în tipografiile lor. Și vom afla școli ridicate, organizate și înzestrate de ei pentru luminarea și cultivarea „poporului mizer valah”. Și e vorba de epoca principiilor, pe cari nu-i vor bănuși doar cei de azi, că au stat în serviciul intereselor străine. Ce să mai zicem de domnia Casei de Habsburg cu venirea căreia a pătruns pretutindenea lumina, cultura și civilizațiunea? Să mai amintim, că cu epoca aceasta am început și noi a prinde rădăcini, sprijiniți de domnitori în diete, din interesele mai înalte ale țării?

Și să vedeți, că până ce eram lăsați de capul nostru, până ce ființa noastră pe acest pământ nu era pri-

vită cu atâta dușmănie, cum transpiră azi din tot cuvântul lui Apponyi, până atunci nu știu nime de dacoromanism, iredentism și alte cuvinte primejdioase. Statul ne sprijinează în tendințele noastre culturale, domnitorii ne îndrumau cătră o bună organizație bisericească, aceasta o pretindea interesul de stat, căci nime nu-și va crește tăciunari, care la timpul său să-i aprindă casa.

Și alt interes decât acesta nu poate să aibă statul nici astăzi. Avem noi sufletul nostru deosebit, cu el trebuie să trăim. Și cum atâtea secole am încăput lângă olaltă, fără ca să se gândească nime, că lumea noastră spirituală poate să devină cândva primejdioasă pentru existența statului, mare salt trebuie, ca astăzi se ajungă cineva la concluziunile aceste.

Luptele dintre două curente opuse și-eși, vor dură mereu, până ce timpul nu va lămuri pe acei ce țin puterea în mâni, că nu numai o cultură are îndreptățire pe acest pământ, ci pe el au să încapă toate popoarele lui cu cultura și sufletul lor deosebit. Acesta este adevăratul interes de stat, ca între marginile lui să încapă toți, cari au drept să trăiască pe acest pământ, pe care l-au apărât cu sângele lor în decursul secolilor. Și dacă cultura nu asuprește, ci înalță, după cum a zis ministrul de culte Zichy, am fi în drept să așteptăm, ca bărbații de stat maghiari să se ridice din strimtele hotare, între care i-a împins curentul bolnăvicios de azi și să vadă, că e de drept natural, ca fiecare popor să trăiască așa după cum l-a lăsat Dumnezeu.

Indată ce aceste idei vor stăpâni cercurile conducătoare maghiare va dispărea și spectacolul, ce astăzi oferă așa un trist tablou în dietă și afară. Vor dispărea dela sine Aponyii cu toate frazele lor de suverană

cutopire, și în țară se va lucra cu sistem și îndârjire la ridicarea și înflorirea ei prin cultură și civilizațiune. Vor dispărea multe din tipurile inspectorilor de astăzi, și în locul lor vor veni adevărați oameni de școală, cari vor ști îndruma învățământul și educația către nouăle orizonturi, către care merg școlile țărilor culte. Și se vor elibera din cătușile vederilor strimte de azi multe energii și se vor angaja la munca încordată, care o cere țara dela toți fiii ei. Atunci școala va fi o binecuvântare pentru toți și prin ea se vor îndruma aspirațiile tuturor cetățenilor către orizonturi mai senine.

Cazurile rezervate în biserică noastră.

Nu de mult într-o societate privată de preoți s'a născut întrebarea: câte cazuri rezervate sunt în biserică noastră. Din întâmplare s'au aflat de față mai mulți teologi învățați și clerici distinși, cari susțineau disputa. Unii ziceau că-s două, alții că patru, unii despre cutare, alții despre cutare păcat susținând că ar fi rezervat. S'a făcut provocare și la rescript episcopesc în favorul celor 2 cazuri rezervate.

După cum știm, cazurile rezervate sunt de 2 feluri: papale și episcopesci. Aceste din urmă sunt de 2 feluri: unele, pe cari și-le rezervă episcopii însiși, altele rezervate lor de dreptul comun bisericesc. În provincia noastră mitropolitană nu știm, că episcopii să-și fi rezervat vre-un caz. Cazuri rezervate

episcopilor de dreptul comun bisericesc sunt patru: trei prin constituția „Apostolicae sedis“, unul prin decretul „Vigilanti“. Cazurile rezervate papei sunt: 13 în mod special rezervate și 19 ordinar rezervate. Și rezervatele papale afară de două, toate sunt indigitate în constituția „Apostolicae sedis“.

Principiile generale, după cari dispozițiile iuridice ale Curiei Romane se aplică și la orientali, sunt următoarele: 1., dacă se dispune în chestii de credință sau moravuri, 2., dacă e materie, care se referă implicite și la ei (încât nu se tractează vre-o lege curat bisericească, ci dreptul natural sau divin), 3., dacă se numesc expres. Aceste principii ar fi să ne dea inviațiune și cu privire la rezervate.

Papp Szilágyi (Euchiridion, 1880 p. 236) de fapt numește numai 2 păcate rezervate în biserică greco-catolică.

Principiul general sună la el astfel: „observandum autem est, quod Graeco-catholicos etiam Constitutiones generales Romanorum Pontificum, in quantum et pro illis editae sunt, obligent, talis est...“ aici citează constituția lui Benedict XIV. despre „*absolutio complicitis*“, „*similiter...*“: „*solicitatione in confessione*“. Ușor de înțeles, pentru că în Papp-Szilágyi nu aflăm nimic despre rezervatele din „Apostolicae Sedis“, fiind ediția din 1880 acurat corespunderătoare celei dintâi, care nu s'a putut încă ocupa de acea constituție. — Cu privire la aceasta aflăm în cartea Rvsm. Marcu, Teol. Pastorală vol. II. p. 444 următoarele: „Făcându-se întrebare la s. Scaun apostolic, că oare extinde-se constituțiunea „Apostolicae Sedis“ și asupra catolicilor de rit oriental, S. C. a S. Oficiu cu dtto 15 Iuliu 1885 și S. C. de Propag. fide cu dtto 6 August 1885 au declarat, că: 1. Prin constituțiunea Apostolicae Sedis nu s'a schimbat nimica în ce privește cenzurile

și rezervațiunile pentru credincioșii de rit oriental. 2. Că acei credincioși sunt supuși la toate cenzurile aduse de Scaunul Apostolic în materie de dogme și în constituțiunile, în cari implicite se dispune și față de ei, adecă unde materia arată, că și ei se cuprind, încât nu se tractează numai de vre-o lege curat bisericească, ci se declară dreptul natural și cel divin. 3. În fine aceasta congregațiune aduce aminte orientalilor, că ei sunt supuși nu numai la cenzurile, ci încă și la rezervatele papale cuprinse în constituțiunea Papei Benedict XIV. care se începe „*Sacramentum Paenitentiae*“ dtto 1 Iuniu 1741. Asemenea incurg rezervațiune cei ce nu denunță capii sectelor francmasonice.

„Deci — continuă Rvsm. Dr. Marcu — în senzul declarațiunilor ss. Congr. a Conciliului și de Propaganda Fide, pentru catolicii de rit oriental sunt rezervate Scaunului Apostolic aceste 4 cazuri: a) deslegarea complicelui în păcat urât contra preceptului VI. al decalogului; b) deslegarea penitentului, care nu voiește a denunța superiorilor bisericești pe acel preot, despre care știe, că a solicitat ca confesar la păcate contra preceptului VI. al decalogului; c) deslegarea celui penitent, care pe nedreptul a acuzat pe un preot cu crima sollicitațiunii la păcate urâte contra preceptului VI. și d) deslegarea celui ce nu denunță autorităților bisericești pe capii ascunși (*osultos corypheos vel duces*) ai sectelor masonice, dacă îi cunoaște“. Deci Rvsm. Marcu susține, 4 cazuri rezervate la noi, toate 4 Pontificelui.

Precum vedem, Roma tratează cu anumită diplomație. Căci altfel, când a fost întrebată despre lucruri concrete și cazuri singulare, ar fi putut răspunde la fel, nu cu principii generale. Dar și numai după cazurile concrete amintite în rescrisele Congregațiilor ss., sunt mai multe decât două

FOIȚA.

De vorbă.

— Jurul Oraviței. —

Când citesc adesele coboriri a domnilor dela Blaj pe la sătuțele mai mici și mai mari, răsărite dealungul Târnavelor, mare și mică, cu inimi bucurtoase și largi și călăuziți sub blânda lumină a soarelui vârtic, de mari și luminoase simțiri, ca să stea de vorbă câteva ceasuri cu țăranul acela, care are mâna noduroasă și crepată de greul muncii — am o vibrație ușoară de emoții, ceva furnică în mine, mă face să tresalt, îmi crește sufletul și nu tăgăduiesc să spun, că mă simt mândru. — Și al meu e Blajul, și doisprezece ani încheiați m-a ocrotit și m-a povățuit cu duhul și lumina acelor străvechi dascăli de român, cari apuceau bățul pribegiei, ca să răspândească peste plaiuri și munți, la toată suflarea noastră lumina și dragostea de neam.

Ei, ei dar ce? Și dacă Blajul să coboară la sate, apoi numai decât avem să-i strigăm: „Osana!“ Nici decât.

Dar după cum stăm noi astăzi cu atâtea îndemnuri viguroase și largi, cu atâtea amar de concepte și programe de a munci, ar fi să ne vedem încinși la o muncă întinsă și

pe întrecute. Nu zic, că nu se muncește, cel puțin să nu zic eu. Însă că aproape nici unde nu se muncește pe cât s'ar pofti, că la Blaj să muncește mult, și cu mult mai mult; așa ceva grăesc și afirm ori unde mi-se imbie prilej.

De pildă la noi, cei cu jurul redutei Oravița, mai an dirigiitorii noștri înjghebară o smerită șezătoare în unul din satele noastre; care s'a dus de mult, după care așteptasem altele, am așteptat de mult și tot înzădar.

Acum așa gândesc, că poticneala aceasta va fi urzit-o — probabil, vorba cutăruia, care spunea pe acea vreme, că așa fel de șezători nu au nici un rost și nu dau nici un spor nici pentru intelectuali și nici pentru țăran. Nouă ne trebuie pâne, ne trebuie să avem cu ce ne hrăni, ne trebuie bunăstare și avem să înfăptuim prin urmare însoțiri ori tovărășii economice, de gospodari. Așa este și întăresc că așa este...

... Și până atunci? ... Ce alegem până atunci? Una, că nu avem șezători pentru că nu dau nici un rod, iar încât e pentru a doua, — zic eu, putem fi foarte liniștiți, că pe țăranul acela multe ploii și vânturi îl vor mai bate pe celea ogoare până la înfruptarea cu așafel de așezăminte, cum au bunăoară cei mai năcăjiți la alte neamuri de obârșie nu cu mai multă inimă, și caldă și jertfelnică inimă, și un gând luminos, și o mai înaltă simțire, dară nu mărire, mărire și mărire.

Așadară ce e de făcut? Să asistăm

zilnic la discuția fără de nici o vlagă, care se face de după mese de chef și să înghițim atâtea bazaconii, câte să debitează în cărca bisericii, care ar trebui se mai ștergă câteceva din atâtea credințe învechite, ce nu mai au azi loc și sunt obsolete.

Țăranul nostru mai rar decât Paștile, are acele zile de mândrie și sârbătoare, când domni dela orașe, cărturarii și căpetenia neamului său, se cobor în sat la el să-i dea o caldă stringere de mână și din inimă, cum o dai unui frate. — Se cheamă ispravă și atâtea.

Mai adaugem acum și o șezătoare, una de acele, cari dau de aci, de acolo fragmente și icoane, ce împreună intruchipează chipul Românului de a fi cu toate ale lui, fie muntean, ardelean, bănățan și ori și de unde, și din toți clădește tabloul acela sfânt și ales, care este istoria cu toți oamenii ei mari, eroii trecutului și mucenicii de azi, cari cu duhul și căldura unor apostoli cărunți ne luminează cărarea vieții, pe unde avem s'o urmăm.

N'aș crede, că așa fel de petreceri să fie de prisos și să nu rodească cât decât, o sămânță mai bună.

Căci să spun cum judecă, de pildă, paurele nost (înțelege țăranul din jurul Oraviței). El ține, că român mai bun gospodar mai în stare, și gospodar mai cu carte decât el nu se află peste tot cuprinsul românesc. Despre ardelean are ideea aceea atotstăpâni-

rezervate. In biblia papei Benedict XIV. sunt 2; denunțarea sectelor e al 3-lea. Iar după principiile generale exprimate in acele rescrise se pot lua între rezervatele noastre și altele la Revsm. Marcu lipsește „sollicitatio in confessione”. După părerea mea aceleși motive de rezervare, ca la Latini, există și la noi pentru eretici, duelanți, vătămători de clerici ș. a. deci ex mente legislatoris sunt rezervate.

E drept, că rezervația e o lege odioasă, iar odia sunt restringenda, favores ampliandi, însă după principiile generale se poate discuta libertatea interpretării. Să nu zică aime, că Revsm. Marcu sau altul rezervează: autorii nu rezervează, ci numai interpretează dispozițiile legislatorului.

E vorba, că chestia cazurilor rezervate la noi nu e destul de lămurită și se impune o clarificare a ei, cât se poate dela locurile competente. Iar dacă aceasta nu se ține de lipsă, aceia, cari se pricep mai bine la ea, să binevoiască a prinde condeiul și a-și da părerile binemotivate.

Dr. Nicolae Brinzeu.

O mică rectificare. Numărul 52—53 al „Neamului Românesc” din 8 Mai curent stilul vechiu îngăduie și el câteva cuvinte memoriei repausatului nostru episcop Dr. I. Szabó. Articolul e scris de dl Iorga și culminează într-o acuză, „fără putință de ertare, împotriva celui ce trăiește între Români, dar pentru ceilalți”. Înțelegem!...

Apoi viața și testamentul decedatului dovedesc faptele contrariul, iar caracterul lui blând, modest, umilit și puternic unde trebuia, pecăt și suferințele boalei, ce le suportă cu resignare creștinească decenii întregi, cumpănesc și ele foarte mult pentru a-i interpreta activitatea după dreptate. De-

ocamdată să mi-se îngăduie însă câteva reflexiuni asupra articolului dlui Iorga.

Faptele istorice trebuiesc judecate cu măsura trecutului, deasemenea valoarea omului se apreciază amăsurat tuturor împrejurărilor vieții sale. — De ce se pronunță dl Iorga despre marele repausat fără a lua în considerare fapte și principii?...

Dsăle îi este ușor să promulgă programul partidului naționalist-democrat acolo la sine de acasă, în *România Liberă*. Însă dacă nici programul, nici persoanele partidului acestuia n'au aflat trecere în obștea țării, cum dovedesc alegerile ultime, și totuși nici un om prudent și iubitor, de neamul românesc nu va denega adevărata valoare zisului program, nici cinstei năzuinți a dlui Iorga și celorlalți bărbați din partid, atunci bunăoară de ce pune la îndoială onoratul profesor iubirea părintească a decedatului arhieru pentru sufletele românești, ce i-a încredințat Dumnezeu, numai sub cuvânt că nu toate cele cadrează cu ideile și placul Dsăle? Episcopii și conducătorii poporului se află adeseori în împrejurări grele de tot față cu puterea covârșitoare de alt neam și de altă lege; polonii în Rusia și Prusia, Slovenii din Croația și alții dovedesc de viu ce zicem. Pentru dânsii rămâne nu arareori numai o singură directivă: *ex duobus malis minus eligendum*.

Ce merite mari și-ar fi cules oricine dintre noi (neesceptionând firește, nici pe dl Iorga!), de ne-ar fi pus Dumnezeu în fruntea diecezei de Gherla în locul Pr. Sf. S. episcopului Dr. Szabó, nu știu: una o știm cu toții. A critică și a bănuie e mult mai ușor, decât să faci tu însu-ți ceva de treabă. Trăim doară în secolul ipercriticismului, care se rezoalvă multeori în trei cuvinte: *homo homini lupus*. De obicei critică și bănuiesc mai mult aceia, cari se pot mândri cu

vre-o activitate productivă, nemolipsită de de egoismul cel mai puțin.

N'a fost dat fiecărui om să fie atât de popular, ca dl Iorga, care știe să entuziasmeze lumea, ori unde se ivește; și știm, că Dsă călătorește destul. Dar afară de meritul popularității mai există meritul conștiințioșității, ce-l știu recunoaște și apreciază la rândul întâi cei conștiințioșii înșiși.

Mă mir apoi de zelul dlui Iorga în divulgarea sentințelor despre lucrurile, ce nu-l privesc. În Regat avem destule chestiuni bisericesti și religioase, actuale și esențiale: despre toate nici buche în „Neamul Românesc”. Iar când moare un episcop unit de dincolo, numai decât Dsă aruncă piatra anatemei asupra lui, chip peste mormântul lui Absolon. Oare n'ar fi mai spornică activitatea Dsăle pe-acolo, acasă, la București (!), unde se recer multe reforme religioase și bisericesti spre binele *neamului*?!

Câte o observare modestă permit și eu unui scriitor chemat. Dar alta e, sumedenia titlurilor adresate decedatului, cu apostrofarea instituțiilor noastre bisericesti și a celor catolice în genere, — apostrofare nedeamnă de un bărbat serios. Anul 1908 am fost martor cum stimează *protestanții* germani pe episcopii catolici. Câte un șef de gară a așternut covoare de la coupé până în spre drum: iar unele comune (protestante!) au ridicat și ele colonne și arcuiri triumfale cu inscripțiuni: „Willkomen”, cinștind și ele pe un oaspe onorific, pe episcopul catolic, care-și vizită dieceza. — Așa dar: *honor cui honor*! Cinștește chiar pe adversarul tău, asta-i regula bunei creșteri. Români uniți din Ardeal sunt de altfel frații noștri, de acelaș sânge cu noi!

Am totuși o scuză pentru dl Iorga. La Botoșani aflându-mă, mi-a zis cineva care pe semne trăiește mai intim cu onoratul literat,

toare, că acela nu poate să fie decât un român năcăjit și sărac și dripit și fără de vlagă. De unde a fi bănașan, e un titlu de mândrie. Goală și sacă mândrie, adaug eu.

Și fiindcă e vorba de noi, amintesc, că avem mulți preoți, și uniți și neuniți, cari țin foarte mult la numele lor și le place să fie prețuiți, și avem, la centru, puternici intelectuali și bogați gospodari, și mai avem și printre pauri, pauri de aceia, cari râvnesc la laudă și mărire. — Ei bine, ce ne mai lipsește?...

Cei mai puțin pretențioși însă stau smeriți la o parte și așteaptă, de când tot așteaptă o mândră și sănătoasă primenire din vechile și ruginitele prejudeții înguste la „înainte și progres”.

Nu am zis dela mine, este celce a zis-o cu mult înainte de asta, este săptămânalul „Progresul”, care acum de ani se nevoește se frângă zăgazarile grele de mult, dintr-o noapte de gâlcevi și orbie.

Dealtfel gândesc să am ocaziune a mai scrie una și alta din felul, cum să trezește acest colțisor românesc... Și până atunci semnalez, că e vorba să muncim. Vom munci, nu doară de aceea, fiindcă vorbisem de Blaj, ci vom munci, de vremece în preajma aniversării iubilare a astrei, la care avem să ne prezentăm mulți și de pe aci, o să ne primenim și noi straele.

Sa.

Varietăți.

Eoa în mitologie. Povestea Evei în mitologia hinzilor se zice că ar suna cam astfel: La începutul vremurilor a înființat Tvastoj lumea. Pe când isprăvisse cu toate, voi să dea ființă femeiei; dar observă, că i-se gătasese întreg materialul disponibil. După îndelungă și profundă meditare s'a ajutorat astfel, că a luat rotunzimea lunei și undolarea șerpelui, foșnetul de iarbă și alipirea mlădiețoare a plantelor acățărătoare, frăgezimea crinilor și catefelatura petalelor de trandafir, adierea sefirului și șovăiala schimbăcioasă a vântului, razele soarelui și lacrimile norilor, privirea căprioarei și neludurarea tigrului, șfiala fricoasă a iepurilor și îndrăzneala leului, căldura focului și frigul amortitor al ghieții, vanitatea păunilor și flecăriia coțofanelor, uguirea porumbilor și plânsul crocodilului, asprimea diamantului și moliciunea penelor de lebedă, dulceața mierii și amărăciunea fierii. Din aceste elemente a făcut Tvastoj femeia și a dăruit-o bărbatului.

După opt zile vine bărbatul și căzând în genunchi înaintea dumnezeului Tvastoj încep să se bocească: Doamne, zidirea, cu care m'ai cinștit, îmi amărăște viața. Din zori de zi până 'n faptul sării mă torturează cu flecăriile ei și îmi răpește întreg timpul; se vaeră fără să aibă pricină și întregă-i ființa e atât de fireavă, încât e vecinic bolnavă.

Tvastoj compătimi pe bărbat și luă dela dânsul femeia.

Dar peste opt zile iarăș se ivi bărbatul și încep să se bocească: Doamne, redă-mi femeia, căci de când ai luat-o dela mine, mi-e goală și stingheră viața. Până când eră la mine, îmi învioră caminul. Cântecul ei și acum îmi mai resonă prin urechi. Și apoi cum se lingușia și glumiă cu mine! In continuu îmi trece prin minte, cât de șiret îmi zimbiă între ochi. Vai, Doamne îndură-te de mine și redă-mi raza soarelui vieții mele!

Lui Tvastoj i-se făcu milă de bărbat și i-a retrimis femeia.

Dar abia trecură trei zile și bărbatul veni din nou: „Doamne, întregă chestia n'o pricep — se vaeră bărbatul — una însă e peste toată îndoiala, că femeia îmi face mai multă amărăciune și năcaz, decât bucurie. Rogu-te frumos, prea îndurate Tvastoj, mântuiește-mă de dânsa, numai și numai încă acuma pentru ultima oră.

Tvastoj însă, infuriat, strigă:

Curăță-te dinaintea mea și caută-ți de drum, iar pe mine nu mă mai conturbă!

Doamne! Indură-te, fie-ți milă de mine, eu nu pot să trăiesc cu femeia, — se bocia bărbatul disperat.

D'apoi fără dânsa poți trăi? — întrebă Tvastoj.

Sărmanul bărbat își puse la aste capul în pământ și frângându-și mâinile murmură cu jumătate gură:

— Vai mie, de mii de ori vai! Nu pot nici cu ea, nici fără ea! rrr.

că Dlui își scrie „Cronica“ (azi: „Notițe mărunte“ în Neamul R.) noaptea, când nu poate adormi, sau când se trezește din somn. Așa va fi fost și cu articolul banal din numărul menționat! — Dar de ce l-a pus dl Iorga în fruntea numărului, și nu la fine, ca să știm deodată, câtă credință și atențiune merită?!...
Un ieșan.

Corespondințe.

Prelegeri populare

la Glogoveț.

Din Blaj am plecat la orele 3 d. a. Pe dealul din apropierea Glogovețului ne așteaptă o grupă de băeți. Indată ce am cărnit spre satul lor, au luat-o la fugă să dea de știre și celor mai mari.

Incuajurat de dealuri cu vechi ruine de cetate, Glogovețul e vestit în întreg jurul pentru bogăția sa de pomăt.

Trecem printre garduri de gutui, pruni și perseci, până la o poartă verde cu flori de acați. Dincolo de ea ne întâmpină cu urale bărbații. În mijlocul satului altă poartă, străjuită de femei, împodobită cu țesături de o frumusețe rară. La școala din preajma bisericii de două veacuri ne așteaptă părintele Aron cu fruntașii satului.

Poporul adunat nu începe în școală. Vorbește în curte mai întâiu profesorul Gavril Precup despre Asociațiune în general și în legătură cu serbările dela vară din Blaj. Le dă sfaturi cu privire la tovarășii ce s'ar putea înființa în sat; lămurește însemnătatea „Plugarului“ dela Blaj, cere sprijinirea meserieșilor și comercianților români.

Profesorul Nicolau Negruțiu, insistând asupra folosului învățării, vorbește despre Biblioteca populară a Asociațiunii, și stăruie să se înscrie cât mai mulți membri ajutători.

De încheiere profesorul Mihai Șerban arată, cu pilde, stricăciunile morale și materiale ale beuturii și jocului de cărți; iar Dl părinte Aron mulțumește dlor profesori pentru osteneală.

După prelegeri s'au înscris 25 membri ajutători, 8 plătind taxa indată. S'au împărțit cărți după lista întocmită înainte de dl părinte, fetelor și băieților știutori de carte.

În drum către casa ospitalieră a dlui părinte, care ni-a oferit o mâncare gustoasă, povestim cu țărani ce ne însoțesc și facem vizita dlui învățator penzionat, Mărgineanu, încredințat cu conducerea agenturii. n.

Reviste.

În organul partidului nostru național: „Românul“ s'a strecurat între știrile numărului de Sâmbătă (106) și câteva observări judicioase la adresa noastră. — Ni-se pretinde că am face confesionalism păgubitor publicând articolul corespondentului nostru din regat: „O victorie ortodoxă“ în nrul 38.

Să ne ierte iubitul nostru confrate „Românul“, căruia, chiar în urma inte-

reselor ce reprezintă, îi păstrăm toată considerarea cinstită; — dar noi așa știm, și așa ar trebui să știe ori care Român, — că tolerarea minciunei ori chiar mușamalizarea grotescă a te-ai miră căror păcate strigătoare în biserica românească: la ori ce, numai la binele nostru viitor binepricéput n'are să ducă. — Sau doară nu ni-se dă voe să observăm *nici păcatele* neuniților, *dezastruoase pentru întreg neamul românesc*, — atunci, când nouă mereu ni-se tot aruncă spuză în ochi, că n'am fi destul de Români?!

Remonstrăm apoi împotriva notiței menționate și din pricina, că identică „ortodoxia“ (neunirea) cu românismul; ceea ce deloc nu corăspunde adevărului, și ne face cu atât mai vartos a crede, că numita notiță a trecut nerevăzută în coloanele ziarului. — Să ni-se arate în pomenitul articol un singur șir contrar vârtuțiilor românești și creștinești, pe cari se bazează întreaga noastră ființă națională românească și așezămintele ei!

— Ne-am simți însă întrucâtva satisfăcuți pentru aceasta mică pricină de sminteală dacă acelaș „Românul“, ca imparțial organ național, ar reproduce tot din „Unirea“ nrul imediat următor, (39) următoarele:

„Cam pela începutul anului, cetisem în ziarul nostru „Românul“ cumcă: un protopop oarecare din dieceza Gherlei, spre a-și câștiga merite, se îndeletnicește a extrada extrasele matriculare în limba ungurească, limbă străină de biserica noastră. Și despre aceasta prea patriotică procedură, *toate ziarele noastre* luară notiță condamnând pe păcătos.

Când însă tot în acel ziar sub anonimul „un preot“, se spune lumii cumcă: preotul gr.-or. rom. din comuna curat românească T. dieceza Aradului extrada atari extrase în două limbi: românească și ungurească, *aceas ziaristică tac!*

Știricirăm apoi ulterior și am aflat, că extrasele din chestiune *sunt tipărite în tipografia diecezană din Arad!* Și păcatele acesta să rămână necondamnate? E rău și condamnabil numai ceea ce fac uniții, iar păcatele neuniților se iartă și se trece peste ele la ordinea zilei?

Să fim drepti și nepărtinitori față de cei slugarnici și să lovim fără cruțare în toți, cari pentru bunuri efemere ori măririi deșerte dau intrare celor nechemați chiar și în sanctuarul bisericii!..“

Adecă să fim în curat! În articolul dificultat nici nu despre vre-un „păcat“ unit e vorba, ci despre îndrăzneala nemai-pomenită a uniților de-a mărturisi câteva realități compromițătoare (Villatte—Mironescu—Societatea ortodoxă a femeilor) — fiind acestea, spre supărare, chiar monopoluri „ortodoxe“.

D'apoi de-am fi fost prinși, noi uniții, nu cu îndrăzneala a-

ceasta nevinovată, ci cu vre-un păcat, ori altă boacănă întâmplătoare, — atunci să fiți auzit, băeți, osanale fulgerătoare la adresa „drăguților de uniți“...

De-ocamdată numai atât, — și fără strop de supărare!

*

S'a dus pe alta lume și faimosul satrap al naționalităților nemaghiare, și în primul rând al Românilor — baronul Bánffy Dezső. Ținem să relevăm aci în legătură cu aceasta umbră trecută un moment psihologic, pe cât de nostim pe atât de senzațional. Ziarul „Reichspost“ și pe urma lui foile maghiare de Sâmbătă publică testamentul politic alui Bánffy.

Șef-redactorul menționatului ziar german să fie primit acest testament în formă de epistolă dela însuș Bánffy, cu restricția, ca numai după moartea sa să publice ideile din scrisoare. — Noima scrisorii ar fi: Opiniunea publică austriacă să considere, ca element susținător al ordinei de stat în Ungaria totdeauna pe maghiari, deoarece aceasta e cea mai de încredere proptă a politicei monarhice în țară. — *Cea dintâiu recerință pentru stat e: votul universal egal și secret, pe care însă parlamentul acesta nu-l va realiza. Chiar pentru aceea regele ar trebui să se decidă, ca măcar și fără parlament să-l realizeze.* În parlamentul actual factorul de frunte e gentrimea și aceasta a opăcit până acuma înțelegerea cu dinastia spre paguba Ungariei.

A doua cea mai însemnată recerință e conviețuirea pacinică cu naționalitățile spre ajungerea cărui scop condiția cea mai aptă e administrația „cinstită“ (d'apoi până aci cum a fost și cum e azi??) și statificarea ocârmuirii comitatelor. Dacă aceste două reforme vor fi îndeplinite, atunci va dispărea de sine și frica de-a estinde cât mai pe larg dreptul de votare și la naționalitățile nemaghiare. E și în interesul dinastiei, ca în Ungaria să vețuiască în pace maghiarimea cu naționalitățile nemaghiare, ca astfel dimpreună să facă dinastia mare și puternică. —

Momentul psihologic zace în împrejurarea, că chiar acest „spaimă“ de odinioară, care a asuprit fără Dumnezeu și fără suflet tot ce eră românesc, — în fața morții a recunoscut corupțiile și nedreptățile strigătoare câte dăinuiesc în viața noastră publică, năcăjită de pe o zi pe alta.

Noutăți.

Fiind Joi și de sărbătoare, Înălțarea Domnului, numărul nostru mai apropiat apare Sâmbătă la ora obișnuită.

Din Arhideceză. Exc. Sa P. Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apsa a conferit Joi în 25 Maiu 1911 s. orduri ale hipodiaconatului și diaconatului, iar Duminecă în 28 Maiu s. ord. a preoției clericilor abs. *Onoriu Savu*, numit cooperator în Uifalau (distr. Fărăgăului) și *George Achim* din Restolțul deșert, numit adm. parohial în Restolțul deșert (distr. Almașului.)

Concurse. Pentru completarea parohiei Vidraseu în districtul protopopesc al Ernotului, se publică concurs până la termenul de 25 Iunie n. 1911. — La parohia Sângheorgiul de Murăș în protopopiatul Murășului, se scrie concurs cu termenul 1 Iuliu 1911 n. — Cu termenul de 15 Iuliu 1911, se publică concurs la stațiunea de învățător din comuna Chiciud, districtul protopopesc al Cătinei.

Mulțumită. Majestatea Sa ces. și reg. s'a îndurat preagratios a dăruii pentru biserică nou edificată din Cucerdea-română suma de 200 coroane. — „Vulturul“ institut de credit și economii din Diciosănmărtin a votat din venitul curat suma de 30 cor. pentru școala edificândă în Cucerdea-română. Pe aceasta cale aducem mulțumitele noastre cele mai sincere. *George Nicoară*, preot.

Mulțumită publică. Marele și generosul mecenat al neamului românesc, Ilustrul Domn *Vasile de Stroescu* a contribuit pentru edificândă biserică g.-cat. română din Igrăș, protopopiatul Torontal Diecesa Lugojului, cu 200 cor. zis două sute coroane. Pentru aceasta comuna biserică și pe aceasta cale exprimă marelui donator călduroasa mulțumită și recunoștință. Igrăș la 21 Maiu 1911. *Luca L. Fărcașiu*, paroh gr.-cat. *Demetriu Jelelean*, curator bisericesc.

În Franța s'au sporit locuitorii în 1910 cu 73.000, având condiții de traiu foarte favorabile. În acelaș timp Germania s'a sporit cu 800.000. — Unde-i proporția?

Înainte cu 4000 de ani. Cel mai vechiu recenzământ, în înțelesul lui de azi, a fost deja cu 2042 ani î. Hr. — Iaponezii numai cu 1900 ani mai în urmă au făcut acelaș lucru. Primul recenzământ roman s'a făcut sub Serviu Tulliu. — În Sf. Scriptură încă se află pomenire despre recenzăminte similare.

Hymen. *Ioan Pescariu* tipograf și *Anica Maniac* fidențați.

Petreceri. Cu ocaziunea săntirii monumentului octogenarului M. On. Teodor V. Borza, preot român gr.-cat. reuniunea femeilor române din Șaroșul-săsesc aranjează și invită la petrecerea cu joc, ce se va ținea în 5 Iunie v. a. c. la via numită „Bangorta“ unde se află și monumentul.

— Tinerimea română din Gârbovița, invită la producțiunea teatrală împreună cu joc, ce se va ținea la 3 Iunie n. în sala „Școlii gr.-cat. din loc“ sub conducerea diui Alexandru David, învățător.

Fondul de presă catolic din țară a prezintat până în 23 Maiu n. un capital de 440.649 cor. în număr și hârtii de valoare.

Nunțul vienez la Pontificele Roman. Din Roma se dă știrea, că nunțul vienez Msgr. Bavona a fost primit, Vineri în audiență la Sf. Sa Pontificele Roman.

Din Săcărâmb (Nagyág) ni-se scrie: Aci de vre-o săptămână a scăzut tare temperatura, tot vânt și ploii reci au fost, de am fost siliți a încălzi odăile, iar în noaptea spre 25 c. a nins binisor, încât ne-am trezit cu dealurile toate albe. Vântul a încetat, dar ploile reci încă nu. Nu știm, ce se va alege din sămănături și grădini, cari erau tare frumoase.

Liberalii și socialdemocrații din parlamentul prusian au reușit să voteze cu o majoritate de 2 voturi (157 față de 155) legea referitoare la arderea cadavrelor. S'a acceptat însă și propunerea întregitoare a „centrului“, în urma căreia crematoriile numai atunci se pot ridica, dacă sunt sprijinite de $\frac{3}{4}$ din votanți.

Anarhiști sburând. Poliția din Londra a oprit și aviatica pe timpul încoronării regale. Ci-că ușor se poate întâmpla, ca vre-un anarhist să arunce o bombă din văzduh pe capetele jubilanților. Deci ori-ce pilot, care ar îndrăzni să sboare în sărbătoreștile momente deasupra convoiului de încoronare — va fi pedepsit.

Nou ser în contra tuberculozei. Drul Oris din Newyork a inventat un nou ser pentru vindecarea tuberculozei. Leacul se aplică prin iniecțiuni, având rol însemnat și electricitatea la aplicare.

Sbor cu toane. Pictorul Thiele, un pilot pasionat, pe cât se vestește din München, a încercat să sboare. L-a apucat însă un vânt rapid și l-a trântit dintr-o înălțime de 10 metri. S'a rănit grav. — Din Petersburg se dă știrea, că aviaticul francez Siegier și-a dat cu mașina de un stâlp. S'a vătămat și acesta greu. — Din Strassburg se telegrăfiază că aviatorul Laemlin a căzut dela înălțime de 60 metri, rămânând mort pe loc. — Eroismul se înalță totdeauna pe ruine!

Aviatorul Vedrinez, unul din cei-ce au emulat pentru marele premiu de 100.000 franci, destinați celui ce va percurge în sbor distanța dintre Paris și Madrid — după multe aventuri a sosit la Madrid. Despre ultimele clipe din sbor a povestit și următoarele: Când am ajuns la munții Pancorvo, la înălțime de 2000 metri m'am pomenit în față cu o stâncă uriașă, pe care până acolo nu am putut-o băga de seamă din pricina ceței. — Cu mare greu am reușit să sbor peste ea în așa modru, că am făcut adevărată săritură cu aparatul...

Cutremur. Din Atena se telegrăfiază, că în Leukadia a fost un puternic cutremur de pământ, cauzând pagube mari.

Clima. Institutul meteorologic regnicolar semnalează schimbarea vremii friguroase de ână acum treptat în spre mai bine.

Vyoming. Așa se chiamă cea mai mare corabie a lumii lansată în zilele trecute pe apă lângă Filadelfia. N'are mai mult, decât un conținut de 26.000 tone!

Spanac francmason. Scaunul apostolic a dat de-un act, care conține vorbirea ministrului de justiție portughal: Costa, ținută într'un congres francmason. În vorbire se spune, că guvernul portughal va face o astfel de politică, a cărei urmare va fi, că peste trei ani nu va mai fi în Portugalia nici un singur catolic.

Prețuri delicate? Mulți se ocupă cu adunarea de rarități. O parte din aceștia servesc culturii, iar altă parte numai senzației. — La speța a doua am putea socoti și următoarele: După asasinarea regelui Umberto — deja în ziua următoare o telegramă din Newyork, sosită la poliția din Milano promitea 5000 dolari pentru revolverul anarhistului Bresci. Poliția însă a nimicit arma — Ingrijitorul unui muzeu vienez a promis 20 mii coroane pentru pumnalul, cu care a fost omorâtă regina Elsaveta în Geneva. Consulul austro-ungar din Geneva însă l-a disolvat în apă regală. Pentru acaperarea revolverului, cu care s'a atentat la viața regelui englez Eduard VII. au sosit nu mai puține, decât trei sute oferte.

Necrolog. † *Matilda Papp Dalyay* măritată *Iosif Clintoc*, după un morb îndelungat și purtat cu răbdare creștinească, primind S. Sacraminte ale maribunzilor, în al 38-lea an al vieți și al 20-lea al fericitei sale căsători, și-a dat nobilul său suflet Creatorului în 15 Maiu a. c. la orele 5 dimineața în Gheba.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

Biserica Romano-Catolică din împărăția rusească.

de
P. M. C. Hellon S. I.

Partea întâi.

Date statistice despre Biserica Catolică în Imperiul Rusesc.

III.

Așezămintele culturale.

(Continuare).

A) Seminarele. Conform învoelii, fiecare dieceză are propriul său seminar, dotat numai puțin din partea guvernului, mai ales în Regatul Polon. De aceea alumnii plătesc de regulă câte ceva în anii primi ai studiilor seminariale, iar salariile profesorilor nu pot fi decât foarte moderate. O dotațiune mai bună au seminarele din Țarat; îndată vom afla din ce pricină. Așa de pildă, seminarul diecezan din Minsk (pentru dieceza Mohilew) primia anual o subvențiune guvernială de 4125 rb. pentru 40 clerici; iar 8650 rb. pentru rector, profesori, slujba seminarială, lemne etc. . . Notăm, că acest seminar fu transmutat la Petersburg în anul 1879: persoane oficiale sunt 11, rectorul și inspectorul, apoi profesorii; alumnii ar trebui să fie 40, dar deabia 26 puteau fi întreținuți multă vreme, pânăce fondul anual din erariul Statului și de aiurea nu s'a mărit. Tabela II va inveda starea lucrurilor din anii ultimi.

Concordatul din anul 1847 (art. 28) statorește, ca Episcopul diecezan să poată alcătui programul studiilor seminariale, să denumească pe rector și altele, cu un cuvânt, să fie adevăratul superior și stăpân peste seminarul diecezan. De aici rezultă

modificățiunile în privința programului de studiu în diferitele seminare și alte particularități. Alunții trebuie să fi sfârșit cu bun succes cel puțin cele patru clase gimnaziale prime, dacă nu gimnaziul întreg. Cursul seminarial variază între 4 și 6 ani. În Regatul Polon profesori sunt preoții — afară de dascălul limbei și istoriei ruse, care e laic, plătit de stat; în Țarat sunt admiși laicii la catedre lingvistice, istorice și asemenea. — În fruntea seminarului stă așa numitul *regeus*; iar prefectul, care dirige disciplina, buna creștere și moralitatea alunților poartă numele de Vice-regens, în Țarat: inspector.

B) Academia Petropolitană. — În tot imperiul rusesc există astăzi un singur așezământ cultural superior pentru teologia catolică: Academia din Petersburg, care poartă titlu: *Caesarea Rom. Catholica Ecclesiastica Academia*. Apoi încă acest institut nu e alta, „în principii, drepturi și organizare internă“, decât o simplă continuarea Academiei teologice din Wilna, de unde fu transmutată la Petersburg în anul 1842. Academia de Wilna, înființată de episcopul acelui oraș, Wel. Szuszkowski Protasewicz (1578), întemeiată și pe un nivel cu celelalte universități europene de regele Ștefan Batory (1 April 1579), fu aprobată ca universitate de P. Gregorie XIII, cu bulla de 3 noevre 1579. Ea avea trei facultăți, cea teologică, cea de drept canonic și cea filozofică; totodată trebuia să predea acele științe preparatoare pentru cursul teologic, ce le predau celelalte universități contemporane, precum d. p. limbile orientale, retorica, fizica, științele matematice etc. Universitatea din Wilna deveni în urmă centru cultural pentru toată Litvania nu numai pentru păturile mirene, dar și pentru tot clerul. Bunăoară episcopul de Wilna, cardinalul Gheorghe Radziwill, înființase decurând (1582) seminarul diecezan; tineretul seminarial trebuia să frecventeze tot cursul universitar. Academia împreună cu Seminarul erau încredințate de fondatori — P. P.-lor Jezuții. Aceștia au și condus Universitatea până la 1773, și mai departe, deoarece în Țarat, bulla supresivă nu fuse promulgată nici când. Ucazul lui Alexandru I. (18 Iulie 1803) a introdus și în aceste țări „uzurpate“ o nouă rândueală „moscovită.“ Academia de până atunci începu să funcționeze ca parte integrantă a unei instituții de stat ruse, denumite cu titlul ostentativ: „Seminarul central pentru preoți rom.-cat. din diecezele din Mohilew, Wilna, Lutsk, Kowno, Kamieniet, Podlachia și Minsk; totodată și pentru preoții romano-uniți din diecezele Polotsk, Brzesk (Litvania) și Lutsk“. Intreținerea noului așezământ (15,000 rb.) o jupeau Rușii din fondurile și averea mănăstirilor, parte desființate, parte existente din mila țarului. Anul 1832 a adus schimbări nouă. Din porunca împărătească „Universitatea“ în parte s'a prefăcut iar în „Academie“, ca institut superior în legătură cu seminarul diecezan de Wilna, și cu secția separată armeno-catolică. Vedem, că despre „uniții“ romani nu se mai pomeneste. În fine, la anul 1842 s'a desființat și seminarul diecezan de Wilna, iar „Academia“ s'a metamorfozat în institut a parte pentru Romano-Catolici — pomenindu-se în Petersburg. Deși „organizarea“ ei ar trebui să fi rămas „aceiaș“ ca în Wilna, după cum prescria „ucazul“ din 24 Octomvrie 1844,

totuși modificările „pravoslavnice“ căutau adăpost și aici. Ne amintind grămada profesorilor laici, ruși getbeget, constatăm, spre pildă, introducerea gradelor de promoțiune academică, curat țaroslave. Ele sunt trei: doctor, magistrul și candidat. Titlul din urmă îl primește ori cine a terminat cu succes cursul de patru ani (adecă cursul complet) în academie. Celelalte două se conced nu fără dificultăți și în condițiuni destul de ciudate, așa fel, că azi nimenea nu se cam grăbește cu atâta sete după promoțiunea din Petersburg, iar titlurile academice ce le are în parte clerul catolic din imperiu, sunt dobândite în institutele catolice din străinătate. Deosebită bunăvoință a guvernului față cu Biserica catolică și sinceritatea promisiunilor sale mai reiasă din alt efect. În Regatul Polon există un institut analog cu cel din Wilna: Academia din Varșovia, spre a trece alte instituții teologice superioare din Polonia veche. Toate aceste instituții le-au cassat Rușii, domnii noi. Dela anul 1867 încoace figurează numai Academia Petropolitană ca singura facultate de teologie și drept canonic pentru Biserica catolică din vastul imperiu. Singurul bine și noroc mai este că toată academia depinde dela persoana arhiepiscopului de Mohilew; el ocârmuește institutul tot astfel, precum episcopii seminarul lor diecezan. Conform concordatului din anul 1847, pe lângă arhiepiscop mai funcționează un consiliu sau senat academic, dar fără competență decisivă (art. 23.) — De sine se înțelege însămnătatea și rolul institutelor teologice superioare de ordin oară și de azi. În promoțiunea ierarhică au avut deapurerea întâietatea față cu guvernul rus acei candidați, cari s'au putut prezenta cu calificăție academică dobândită la Petersburg. În vederea acestui privilegiu, fiecare dieceză din imperiu este îndreptătită a trimite la Academia Petropolitană un anumit număr de alunni, după absolvirea studiilor în seminarul respectiv.

Tabela următoare învederează durata studiilor precum și numărul alunților din seminarele diecezane și Academia Petropolitană.

Diecezele	Durata studiilor seminariale	Numărul alunțiilor	
		in seminar	in Academia Petrop.
Varșovia	6 ani	130	6
Wladislavia	6 "	151	5
Plotisk	6 "	86	4
Sejny	6 "	66	5
Lublin—Podlachia	5 "	88	1
Sandomir	6 "	92	3
Kielce.	5 "	69	6
Mohilew și Minsk	5 "	123	10
Wilno	4 "	135	10
Kowao	4 "	151	6
Lutsk—Zytom. Kamien.	5 "	75	4
Tyraspol	4 "	36	2
			Total
			136
			156
			90
			71
			89
			95
			75
			133
			145
			157
			79
			38

Tabela este alcătuită după datele anului 1906. Mai notăm încă, că dieceza de Tyraspol mai are un seminar inferior, cu cele 4 clase prime gimnaziale, ca preparator pentru studiile seminarului teologic. În anul 1906 se aflau în acest curs inferior (la Seratow) 138 alunni.

(va urmă)

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

36

II.

Zbisko se depărtă cu inima îndurerată din Bogdaniec. Abia își pută înăduși lacrimile. Ii eră grea despărțirea de fratele său, pe care nu l-a lăsat singur nici când până acum. De Jaghienka încă nu se putea desbăra, căci deși se cugetă mereu la Danusia, chipul Jaghienkei, nu-l putea uita de loc.

I-se părea, că numai ieri noapte au fost împreună la vânătoarea periculoasă de urși, că vede pe Jaghienka, cum a pușcat vidra și cum se rugă în biserica din Ksesno... În starea asta adese suspina:

— Pentruce nu m'am dus să-mi iau rămas bun dela ea?

La urmă a tresărit de gândul ăsta. Eră în convingerea, că păcătuiește cugetându-se la Jaghienka, acum, când se află pe cale către Danusia, căreia îi datorește viața, și când se cugetă astfel, i-se părea, că vede pe Danusia cu vâlul ei de mireasă acoperindu-l cu vorbele: „El e al meu, e al meu!“ La urmă ajunse la ideea, că iubește pe Danusia mai mult din stimă și din binefacere, pe când alipirea față de Jaghienka îi trezește în suflet alte sentimente.

Pe când îl frământau gândurile aceste, Glava, pe care îl trimise Jaghienka, îl ajunse pe drum și îl salută cu cuvintele:

— Fie numele Domnului binecuvântat!

Zbisko îl mai văzuse de vre-o două-trei-ori prin Zgogelitz, dar nu l-a recunoscut și de aceea îl întrebă:

— Cine esti?

— Sunt supusul tău credincios, nobile cavalier.

— Supusul meu? — se miră Zbisko — servitorii mei vin pe colo în urma mea.

Și arată spre cei doi turci, pe cari îi aveă cadou dela Zavisă, și la cei doi tineri robuști, pe cari îi aveă de însoțitori dela Mazko.

— Aceștia sunt supușii, sclavii mei — continuă Zbisko, — dar tu cine ești? Cine te-a trimis aici?

— Domnișoara Jaghienka, fca lui Zich din Zgogelitz.

— Jaghienka?

Zbisko nu se putea reculege și fiindcă numai cu cevași mai înainte făcuse promisiunea solemnă, că va rămâne credincios Danusiei, zise:

— Mergi acasă și în numele meu exprimă-i mulțumitele mele, dar spune-i, că n'am lipsă de tine.

— Acasă nu pot să merg, nobile cavalier, căci coconița m'a dat ție și eu i-am jurat, că până la moarte voi fi sclavul tău credincios.

— Dacă te-a dăruit mie, ești supusul meu...

— Aşa-i domnul meu.

— Şi dacă ești supusul meu, atunci îți demând să te întorci îndărăt și să mergi acasă, — dar acum, îndată.

— Am jurat, domnul meu, că asta n'o pot face. — Și cu toate, că acum sunt numai un simplu sclav, am fost și eu, pe vremuri, nobil și știu...

Zbisko continuă mânios:

— Cară-te!... Ce vorbe sunt aste?... Voești să fii sclavul meu în contra voinții mele?... Să peri diuaintea mea, altcum teucid!

Glava se plecă respectuos și scoase îndată o bondă de lup și o întinse lui Zbisko:

— Asta ți-o trimite cuconița Jaghienka.

— Vre-ai, ca să-ți rup coastele? — zise Zbisko infuriat ridicându-și sabia?

— Cutia asta încă ți-o trimite ție...

Zbisko eră cât p'aci să străpungă pe Glava dar ti veni în minte că și acesta eră odată nobil și-a rămas în Zgogelitz, căci n'avuse bani cu ce să se rescumpere. Depuse sabia și nu știa reculege.

(Va urmă).

Loc deschis.

Mulțumită publică.

Cu ocaziunea producțiunii corale-teatrale, împreună cu dans, aranjată în 6 Maiu n. a. c. de către „Reuniunea femeilor române gr.-cat.” cu concursul „corului bisericesc gr.-cat.” din Bandul de Câmpie, în favorul bisericii gr.-cat. din loc, au încurs următoarele binevoitoare solviri:

La cassă: A. Târnovean protop. 6 cor. P. Uilăcan inv. 2 c. (Pogăceaua) Dr. I. Pantea, adv. 10 c. Dr. A. Rus, dir. de bancă 20 c. N. Vulcu casar de bancă 10 c. T. Oprea com. 10 c. (M. Oșorheiu). T. Badiu inv. 6 c. (Ricin), A. Socol, propr. 10 c. Aur. Socol propr. 3 c. N. Hârșan, preot 3 c. (Oroiul de Câmpie), M. Pop, preot 8 c. (Oroiul săcuesc), F. Roman inv. 5 c. Dr. I. Caliani caud. de adv. 5 c. Z. Radu, com. 5 c. (Șeu-
lia de câmp), I. Toma inv. V. Precup, A. Blaș, I. Blaș (Șeușa de M.) câte 2 c. I. Pastor inv. 6 c. (Mădărașul de câmp), I. Rus propr. 10 c. (Ludoșul de M.) V. Vlas prop. 10 c. fam. Negruțiu inv. 5 c. (Lechința de M.) fam. Orbean preot 4 c. V. Boer, inv. 3 c. (Iclânzul), fam. Suciū preot 2 c. I. Coman inv. 4 c. (Căpușul de câmp), S. Moga (Zan) C. Iosof inv. (Iceland) câte 2 c. St. Tămaș inv. penz. 10 c. S. David subj. com. Z. Oprean preot, Bători A. dir. școl. câte 2 c. Máthé S. subnotar com. 4 c. Dragoman M. com. 3 c. T. Kőrösi arând. 6 c. Szekeres B. propr. 5 c. Bencze Gy. inv. 6 c. Szekeres D. jude com. 5 c. D. I. Tămaș propr. 2 c. Kovács F. mes. 4 c. Pop M. Kaas A. Solomon I. măc. Barabási I. priv. câte 2 c. Szekeres T. comerc. 6 c. Barabási B. propr. 2 c. Ritman I. 2 cor. P. P. Aron resp. fin. reg. 7 c. I. Mera serg. gend. 5 c. I. Creț sup. f. r. 3 c. Gellért F. inv. 2 cor. Máté I. inv. 3 c. Salai F. com. 2 c. Pitaczki E. friser 5 c. Guțu A. 1 c. Siclodi K. 1 c. Tövisi D. com. 2 c. Barabási T. propr. 2 c. V. Suciū 20 fil. M. Cergizan 20 fil. S. Fărcaș 1 c. St. Costin 1 c. G. Duca 50 f. A. David T. Dan, I. Saltelechi, I. Cordoș câte 40 f. A. Roman 80 f. St. Florea 1 c. A. Cibi 60

f. D. Stoia, V. Radu, S. Moldovan câte 1 c. R. Mendel 40 f. A. Rațiu 20 f. N. Mărginean 20 f. V. Bota 1 c. M. Bota 40 f. P. Dobra 40 f. S. Hârșan 1 c. A. Timar 20 f. M. Silaghi 20 f. N. Costin 20 f. E. Dobra 30 f. D. Cornea 1 c. A. Radu 30 f. L. Brad 30 f. St. Malonfălean 30 f. S. David 40 f. F. Dobra 1 c. G. Senes 60 f. D. Tămaș G. 2 c. R. Guțu 40 f. P. Bucșa 1 c. I. Silaghi 40 f. R. Telen 20 f. P. Bucur 50 f. A. Tămaș 20 f. T. Pop 20 f. T. Pop 1 c. A. Seres 20 f. M. Bucur 30 f. V. Vlad 20 f. A. Seres 40 f. S. Roman 20 f. I. Leontie 20 f. G. Pavel 1 c. E. Bartha 40 f. G. Tămaș 1 c. 40 f. L. Cibi 20 f. I. Nerea 1 c. I. Man 2 c. V. Malonfălean 20 f. D. Cibi 20 f. L. Cibi 30 f. I. Malonfălean 30 f. V. Cergizan 40 f. T. Solovestru 40 f. P. Moldovan 30 f. I. Pavel 40 f. L. Fries 2 c. L. Lalai 40 f. M. Fehete 30 f. Ritman 40 f. L. Armin 40 f. Sz. Mattos 1 c. F. Gutiu 20 f. V. Ricean 40 f. I. Lungu 20 f. I. Pavel 20 f. V. Ricean 40 f. T. Costin 2 c. 20 f. R. Pop 1 c. I. Rațiu 60 f. S. Almășan 1 c. 40 f. Hoas A. 1 c. F. Kovács 1 c. Rozenbaum 1 c. I. Năznea 40 f. A. Bucur 60 f. Haas L. 60 f. I. Nicoară 1 c. C. Cibi 1 c. V. Silaghi 1 c. V. Kovács 30 f. I. Cozma 20 f. I. Guțu 30 f. (toți din Bandul de câmpie).

2. *Prin poștă:* II. d. Vasile de Stroescu 20 c. (Davos Platz), A. Decei, prim-notar com. 10 c. (Gurarăului) C. Șogan, propr. 10 c. G. Tatar preot 2 c. (Grebeniș) Iuliu Nistor protopop 3 c. (M. Oșorheiu) I. Godt hotelier 5 c. (M. Oșorheiu) V. Tatar preot 2 c. (Kebele Szt. Iván) A. Crăciun propr. 2 c. (Ernot). Suma Intratelor cor. 369-16. Spese cor. 310-62. Venit curat cor. 58-54, care sumă s'a predat destinațiunii.

Tuturor P. T. participanți și marinoșilor dăruitori subscrisul curatorat bis. le mulțumește fierbinte pentru solvirile binevoitoare, cerându-le dela bunul și atotputernicul Dumnezeu, ca să-le răsplătească binele ce ni l-au făcut înzăcit și insutit cu sănătate și belșug. În deosebi îndatorat se simte curatoratul bis. a mulțumi doamnei prezidentă a Reun. fem. — Aurelia Decei — precum și dsoarelor și domnilor diletanți A. Câmpian, E. Decei, A. Vamos, F. Roman (totodată instructorul și vătavul dibaci al călușerilor) T. Corbean, I. Toma, A. Uilăcan, I. Stoia, pentru jertfele și ostenețele, ce le-au adus întru reușita producțiunii noastre. Mândrie și fală ne-au făcut. — dimpreună cu coriștii — înaintea străinilor, și prestațiunile lor de pomenire vor rămânea în comuna noastră. Bandul de câmpie, 15 Maiu 1911. În numele curatoratului bis. gr. cat. Grigore Pop curator prim și casier.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Cultura creștină”, Nr. 10, revista profesorilor de teologie din Blaj, cu următorul sumar: Vasile Cherghizan: Naia lui Hristos. — P. Hellon S. I. Problema vieții (II). — Dr. Alexandru Nicolescu: Impedimentul fricei și a silei. — Dr. Ioan Bălan: Limba cărților bisericesti (VII). — Senior: Ingrijirea preasfântului Sacrament euharistic. — Cronică: Vrem o credință; Una dintre cauzele intoleranței religioase din Rusia; Spirit de disciplină; Influența dezastruoasă a laici-

zării învățământului rural; Lățirea „clericismului”; Italia jubilară; Clerul din Apus și cultivarea științei. — Telefon.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetete. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoareii de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciū prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5-30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5-30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7-30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7-30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1-50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea” sub titlul de „Vestitorii credinței”. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

M. Străjan: *Moartea lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante, — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipite din viața marelui geniu al Italiei.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő könyvecske** — **Indice pentru școlile populare primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

